

Vapauden aukio, Tallinna. Vain harvoin on paikalla nähty enemmän väkeä kuin 26.2.2022.

Slava Ukraini!

KULLE RAIG

Skeptikko-lehti kysyi virolaiselta Skepsiksen ystävältä Kulle Raigilta, mitä Virossa ajatellaan Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaaan. Kuinka Venäjän harjoittama disinformaatio näkyy Virossa? Pelätäänkö Virossa Venäjää?

YLI puoli miljoona neliökilometriä, 44 miljoona asukasta – tämä on Ukraina, mahtavan potentiaalinen omaava luonnonvaroiltaan rikas valtio keskellä Eurooppaa, maailman vilja-aitaksikin sanottu. 24. helmikuuta 2022 Ukrainan kohtasi katastrofi, kun Venäjä hyökkäsi maahan. Maailma järkyttyi. Virossa järkytystä lisäsi se, että sota alkoi Viron itsenäisyyspäivänä.

HALUAVATKO VENÄLÄISET SOTAA?

KOMMUNISTINEN AGIT PROP -YHTYE sen aikoinaan luuli tietävänsä: ei sotaa toivoa voi venäläiset milloinkaan. Mikä olisi vastaus kysymykseen tänä päivänä Venäjän tehdessä tuhojaan Ukrainassa? On arvioitu, että suurin piirtein kaksi kolmasosaa venäläisistä kannattaa sotaa kolmasosan ollessa rangaistusten pelossa hiljaa. Kannatus ei silti ole pelkästään neuvostoideologian tai edes Putinin aiopesun aikaansaamaa, vaan sen juuret ovat syvemmillä.

Deržava- eli imperiumiajatus istuu tiukasti venäläisen ihmisen selkäytimissä. Putinin suunnittelema ja Venäjän dominoima panslavistinen venäläinen maailma, rajaton *russki* mir, ei voisi toteutua ilman Ukrainaa. Siksi Ukraina valtiona on tuhottava. Se on Venäjälle *idée fixe*, pakkomielille. Erään kyselyn mukaan 60 % venäläisistä kannattaisi nytkin Putinin päätöstä hyökätä uudelleen Kiovaan. Tästä kertoi 10.8. ”Eesti Ekspress”.

Venäjän rajojen pyhyiden jatkuva korostaminen sai runoilija Jaan Kaplinskin aikoinaan toteamaan, että valtio olisi Venäjälle lähinnä uskonnollinen käsite. Juuri nyt tämä korostuu entisestään, kun Venäjän ortodoksinen kirkko ja patriarkka Kirill ovat antaneet sodalle ehdottoman siunauksensa. Pyhän Äiti-Venäjän puolesta sietää siis kärsiä etenkin, kun venäläiselle ihmiselle kärsimys on yhtä kuin uroteko.

Jokaisen on uhrauduttava. Siksi ei kannata odottaa kaduille satojatuhansia sotaa vastustavia mielenosoittajia. Ei ainakaan lähiaikoina. Siksi pakotteillakaan ei välttämättä ole toivottua vaikutusta, väittää virolaislehden haastattelussa šakkimestari Garri Kasparov.

MISSÄ VASTAVOIMA, ONKO SITÄ?

VASTAVOIMAA ON JOSSAIN MÄÄRIN, mutta ei kriittiseksi massaksi asti.

Monet älymystön edustajat, taiteilijat, näyttelijät ja julkikset ovat tuominneet sodan, varsinkin turvallisesti ulkomailta käsin. Hyökkäyksellä on silti merkittävästi puolustajia kansan syvissä riveissä. Heitä on myös Ukrainassa. Kyseessä ei siis ole vain entisen KGB-upseerin ja muiden sotahaukkojen päänäpintymä, vaikka he uskonsoturien sinnikkyydellä aloittamaansa sotaa käyvätkin.

Yksittäistapaukset kertovat paljon yhteiskunnan reaktioista: nainen, joka toivottaa venäläissotilaat tervetulleiksi tuhotun talonsa ikkunasta Mariupolissa tai nuorukaiset, jotka pahoinpitelevät Ei sodalle -kyltillä kadulle uskaltanutta miestä Smolenskissa, ovat paljonpuhuvia kuvia *russki mirin* kannatuksesta.

Missä on Venäjän äitien huutava ääni, joka kaikui voimakkaana Tšetšenian sotien aikana? Kaapatuista puheiluista on selvinnyt, että jotkut äidit jopa rohkaisevat poikiaan sotatoimissa. Taisteluiden edetessä on tosin käynyt ilmi sekini, että veljentapposodasta halutaan hinnalla millä hyvänsä eroon – vaikka vahingoittamalla itseään, kuten selviää ”Eesti Ekspressin” 25.7. julkaisemista puheluiden viroinnoksista.

Venäjä on sotinut vierain voimin. Kaatuneiden joukossa ovat yliedustettuina Venäjän vähemmistökansat: tšetšeenit, dagestanilaiset, burjaatit, tuvalaiset ja muut. Nyt, sodan kahdeksantena kuukautena, heidän äitinsä ovat heränneet ponnekkaammin vaatimaan tietoja kadonneista pojistaan.

TAISTELUA PROPAGANDAA VASTAAN

KREMLIN KONTROLLOIMAT TV-KANAVAT ovat olleet monien Viron venäjänkielisten ensisijainen tietolähde. Kanavien näkyminen Virossa on aiheuttanut vuosien ajan vääntöä puolesta ja vastaan, kunnes viestintäasiantuntija Raul Rebane jyrähti: ”Kuinka kauan annamme myrkyttää itseämme?” Puolustusministeri Hannu Pevkur puolestaan kysyi mielipidekirjoituksessaan, kuka hyöttyy siitä, että vihamieliset venäläiskanavat ovat saatavissa ilmaiseksi, mutta ystävämme Suomen tv-kanavat pitää tilata erikseen maksua vastaan?

Venäjän hyökkäys Ukrainaan saikin palvelujen välittäjät lopulta poistamaan venäläiset kanavat jake-lusta. Samaa on tehty myös Ukrainassa, Moldovassa, Latviassa ja Liettuassa. Mikään ei kuitenkaan ole viisaampi kuin ihminen. Pakotteita ja rajoituksia voi kiertää. Muistammehan, miten Viro keksi kommunistihallinnon kiusaksi keinot katsoa Suomen TV:tä. Lisäksi some elää omaa elämäänsä: on Ukrainan vähättelyä, demonisointia ja lännen syytelyä.

Järeänä toimenpiteenä Viro lisäsi 8.5. rikoslakiinsa upouuden pykälän (§ 91¹) koskien ulkovallan aggressi-on tukemista. Ensimmäinen pidätys tehtiin, kun meidän oma laulava rekkakuskimme Vladimir Šilov jäi kiinni yrityksestä salakuljettaa rajan yli Venäjän armeijan tukemiseksi hankkimiaan kolmea droonia.

Z-kirjaimen ja muiden sotasyömiöiden esilläpidosta rapsahtaa sakkoka. Hallituksen päätöksellä on alettu to-sissaan poistaa nk punamonumentteja. Keskeiseksi niistä nousi panssari ”Tank T-34/85”, Narvan hääparien suosituin kuvauspaikka. Väestönvaihdon seurauksena Narvan asukkaista vain vähän yli 5 % on virolaisia. Uskalletaanko tankkia siis poistaa? Entä jos käy kuten 2007, kun prons-sissoturi vietiin pois Tallinnan keskustasta? Narvan valtuusto ei pystynyt asiasta päättämään, joten hallitus ryhtyi toimiin – 16.8. panssari siirrettiin Tallinnan lähellä olevaan sotamuseoon. Kapinaa ei toistaiseksi ole syntynyt.

VIRO AVASI SYDÄMENSÄ JA KUKKARONSA

TÄMÄN VUODEN ELOKUUN ALKUUN MENNESSÄ Viro oli ottanut vastaan lähes 50 000 Ukrainan pakolaista, jois-

ta noin 90 % ovat naisia ja lapsia. Määrä on Euroopan korkeimpia asukasta kohti laskettuna. Tilapäistä suojelua on hakenut reilut 30 000. Aikaisemman kokemuksen puuttuessa tämä on ollut todellinen haaste. Vastaanotto-prosessin keskeiset toimet ovat Virossa samoja kuin Suomessa, ja ne ovat sujuneet yllättävän hyvin.

Sekä valtion että kansalaisten auttamishalu on ollut hämmästyttävän suurta. Kielin talousinstituutin (”Kiel Institut für Weltwirtschaft”) mukaan Viron Ukrainalle antaman sotilaallisen ja humanitaarisen avun määrä oli BKT:een suhteutettuna 1.1.–1.7.2022 maailman suurin (0,75 % BKT:sta). Asiasta kertoi 10.7. virolainen uutisportaali ”Delfi”.

Varhaiskasvatukselle ja koulutukselle on nyt suuri tarve. Yhteensä 4757 ukrainalaista lasta ja nuorta on hakenut päiväkotitai koulupaikkaa. Maaliskuussa aloittaneen ukrainalaisen koulun lisäksi Tallinnan keskustassa avaa ovensa uusi lukiotasoinen 600-paikkainen kielikylpyperiaatteella toimiva ”Vabaduse kool”. Koulu noudattaa Viron opetussuunnitelmaa, osa aineista on viroksi, osa ukrainaksi.

Täytyy kuitenkin muistaa, että pakolaisissakin on eri ideologioiden kannattajia. Monet Ukrainasta paenneet ovat kyllä vihaisia sodalle, mutta eivät välttämättä vierasta imperiumiajatusta, toteaa brittitoimittaja Edward Lucas 26.8. ”Postimees”-lehdessä.

PELÄTÄÄNKÖ ITÄMEREN RANNOILLA SOTAA?

KYSYTÄÄN KANSALTA. YLE:n kyselystä käy ilmi, että noin puolet suomalaista pelkää tällä hetkellä eniten sotaa. Jos Virossa tehtäisiin samanlainen tutkimus, tulos olisi erilainen. Meillä ei ole akuuttia, halvaannuttavaa pelkoa – virolaiset ovat vuodesta 2004 uskoneet olevansa turvassa Naton suojissa: kaikki yhden, yksi kaikkien puolesta kuten artikla 5 lupaillee.

Kansalle tämä julistus on riittänyt, maan johdolle muuttuneissa oloissa ei enää riitä. Ei voi olla niin, että liittolaiset tulevat apuun vasta, kun hyökkäyksestä on kulunut 180 päivää. Siinä ajassa voi tapahtua juuri näin

kuin pääministeri Kaja Kallas sen muotoili eli ”Viro tulisi sotatilanteessa pyyhkäistyksi pois maailmankartalta vanhaakaupunkia myöten”. Uudet irpinit ja butsat ovat siis mahdollisia.

Tekisi mieli ajatella, että Viron pääministeri ulostulo vaikutti osaltaan Naton uuden strategian syntyyn. Madridissa päätettiin, että Venäjä ei ole enää partneri, vaan uhka, samoin päätettiin siirtyä pelotelinjalta puolustuslinjalle. Ehkä tärkein oli päätös nopeasta halltuunotosta: hyökkäyksen kohteeksi joutunut on puolustettava hyökkäyksen alkuminuuteista alkaen. Tämä uusi strategia lievittääköön pelkojamme täällä Itämeren rannoilla.

ITÄ-EUROOPPA ON VOIMAANTUNUT

ON VÄLIARVIOINNIN JA TARKISTUKSEN PAIKKA, vaikka hyökkäyssota jatkuu. Emme tiedä, miten sota loppuu. Pelkäämme pahinta ja toivomme parasta. Strategisesti oli Ukraina voittaja jo sodan ensimmäisenä päivänä, kun sai puolelleen koko demokraattisen maailman sympatian. Putin taas on saanut, mitä ei halunnut – sinnikkäästi maataan puolustavan yhtenäisen kansakunnan ja kaksi uutta Nato-maata. Neuvostoaikainen Rauhan meri on muuttunut Naton sisämereksi.

Itä-Eurooppa on voimaantunut. Ukraina on palauttanut sen omanarvontunnon ja auktoriteetin. Emme ole enää posttraumaattisesta stressistä kärsiviä russofobeja, vaan meitä kuunnellaan. Itäisen Euroopan valtiot ovat olleet alusta alkaen Ukrainan rohkeimpia ja nopeimpia auttajia lännen seurattessa jokseenkin hämmentyneenä taustalla.

On myös saatu huomata, että halveksittu kansallismielisyys voi olla edistykellinen voima. Ukrainassa on korruptiota, eikä se täytä kaikilta osin eurooppalaisia arvokriteereitä, mutta kansan sinnikäs vastarinta ja taistelutahto panevat ajattelemaan, että on arvoja, jotka punnitaan vasta taistelussa elämästä ja kuolemasta. Sellaisten arvojen puolustamisessa ukrainalaiset ovat seisseet vankalla pohjalla.

Ystävää ei jätetä! Slava Ukraini!

Skepsiksen ainaisjäsen

KULLE RAIG (S. 1940), on virolainen kirjailija, toimittaja ja skeptikko, joka on tehnyt huomattavan diplomaattisen työn Suomen ja Viron kulttuuriyhteistyön syventämiseksi. Vuosina 1975-1989 hän toimi Viron radion suomenkielisten uutisten toimittajana ja kertoi ohjelmissaan myös suomalaisten skeptikoiden toiminnasta. Muutettuaan Suomeen vuonna 1990 hän jatkoi työtään YLE:n kulttuuritoimituksessa. Viron itsenäistyttyä uudelleen 1991 Raig toimi Viron suurlähetystössä ensin konsulina ja sen jälkeen lehdistö- ja kulttuurineuvokse-
na. Vuosina 1995-1999 hän johti Helsingissä Viron ensimmäistä maan ulkopuolelle perustettua kulttuuri-insti-

tuuttia ja toimi sen jälkeen vuoteen 2006 Suomen Viro-yhdistysten liiton pääsihteerinä.

Kulle Raig on käännettänyt ja kustantanut viroksi mm. Skepsiksen julkaiseman ja Ursan kustantaman artikkelikoelman ”Paholaisen asianajajan paluu. Opaskirja skeptikoille” (”Teine maailm. Kahtleja käsiraamat”. K&K 1997), Hannu Lauerman kirjan ”Usko, toivo ja huijaus (”Usk, lootus ja ohtlik bluff”. K&K 2007) ja Jaakko Heinämäen opuksen ”Hans Kalm. Vapaussoturi ja vaihtoehtolääkäri” (”Hans Kalm. Eesti mees kahes vabadussõjas”. K&K 2009). Vuonna 2006 hänet kutsuttiin Skepsiksen pitkäaikaisena jäsenenä yhdistyksen ainaisjäseneksi.